

Pascal Chávez V.

POBUDNICA 2014.

**Nadahnuti Don Boscovim duhovnim iskustvom
hodimo u svetosti
u skladu sa svojim posebnim pozivom!**

Nakladnik i copyright za hrvatsko izdanje:
© 2014 by Hrvatska salezijanska provincija
Omiška 8, 10000 Zagreb
Odgovara: Pejo Orkić

Naslov izvornika:
Pascual Chávez V., *Attingiamo all'esperienza spirituale di Don Bosco, per camminare nella santità secondo la nostra specifica vocazione*

Prijevod: Anto Stojić, Stjepan Bolkovac,
Sebastijan Marković
Stručna lektura: Ivan Marijanović
Lektura: Vjeročka Ban
Slog i prijelom: Ivan Marijanović
Grafičko uređenje: Eurotisak
Tisak: Eurotisak

Narudžba:
Hrvatska salezijanska provincija
E-pošta: salezijanci.hr@zg.t-com.hr
www.donbosco.hr

ISBN 978-953-56983-8-8

Tiskano u Hrvatskoj, 2014.

Pascal Chávez Villanueva

HODIMO U SVETOSTI

Zagreb, 2014.

Pascal Chávez Villanueva

POBUDNICA 2014.

“Da mihi animas, cetera tolle”

**Nadahnuti Don Boscovim duhovnim iskustvom
hodimo u svetosti
u skladu sa svojim posebnim pozivom!**

“Slava Božja i spas duša”

Draga braćo i sestre Salezijanske obitelji,

Završavamo trogodišnju pripravu na dvjestotu obljetnicu Don Boscova rođenja. Prve smo godine upoznawali njegov povijesni lik, druge godine smo ga promatrali kao odgajatelja nastojeći u praksi ostvariti njegov odgoj, a ove treće godine kanimo poći na izvore njegove karizme i posegnuti za njegovom duhovnošću.

U središtu kršćanske duhovnosti je ljubav ili sam Božji život, koji je u svojoj dubokoj stvarnosti *Agape, Caritas, Ljubav*. Salezijanska ljubav je isto što i kršćanska; i ona je usredotočena na Božju ljubav, koja nas potiče da tražimo “slavu Božju i spasenje duša”. *Caritas Christi urget nos*.

Don Bosco je, kao i svi veliki utemeljitelji, živio kršćanski život s gorljivom ljubavlju, i Gospodina Isusa je promatrao u posebnoj perspektivi, u svjetlu karizme koju mu je Bog darovao, a to je poslanje mladima. “Salezijanska ljubav” je pastoralna ljubav jer nastoji spasiti duše i odgojna ljubav jer u odgoju nalazi snagu koja omogućuje da se mladima pomogne kako bi razvili vlastite dobre sposobnosti. Mladi tako mogu rasti kao poštteni građani, dobri kršćani i budući stanovnici neba.

Dragi članovi Salezijanske obitelji, pozivam vas da zahvatite s izvora Don Boscove duhovnosti odnosno iz njegove odgojne i pastoralne ljubavi. Ona ima uzor u Kristu, Dobrom pastiru; njezina molitva i životni program sadržani su u Don Boscovu geslu *Daj mi duše drugo uzmi*. Na tom putu produblјivanja otkrit ćemo “Don Bosca mistika”, na

čijem se duhovnom iskustvu temelji naš život i suvremena salezijanska duhovnost u raznolikosti poziva koje ona nadahnjuje. Mi sami moći ćemo steći snažno salezijansko duhovno iskustvo.

Poznavati Don Boscov život i njegovu pedagogiju ne znači još razumjeti duboku tajnu i posljednji razlog njegove iznenađujuće aktualnosti. Nije dovoljno poznavati Don Boscov život, njegove aktivnosti pa ni njegovu odgojnu metodu. U temelju svega, kao izvor njegova plodna djelovanja i značenja, postoji nešto što često izmiče i nama, njegovim duhovnim sinovima i kćerima: duboki nutarnji život, nešto što bismo mogli nazvati njegovom “familijarnošću” s Bogom. Nije li to ono najbolje po čemu ga možemo ljubiti, zazivati, oponašati, slijediti da bismo i sami susreli Gospodina Isusa i k njemu doveli mlade?

Danas bismo mogli skicirati Don Boscov duhovni lik počevši od dojmova koje su ostavili njegovi prvi suradnici. Mogli bismo se poslužiti knjigom Eugenija Cerije “*Don Bosco con Dio*” (*Don Bosco s Bogom*) koja je bila prvi pokušaj da se njegova duhovnost predstavi javnosti. Mogu se također usporediti razna promišljanja Don Boscova duhovnog iskustva koja su zabilježili njegovi nasljednici, da bismo na kraju došli do istraživanja koja znače zaokret u proučavanju načina kako je Don Bosco živio svoju vjeru i prakticirao pobožnost.

Posljednja su istraživanja mnogo vjernija izvorima. Otvorena su uvažavanju raznih gledišta i duhovnih velikana koji su utjecali na Don Bosca, ili su se s njime družili: sv. Franjo Saleški, sv. Ignacije, sv. Alfonz Maria de Liguori, sv. Vinko Paulski, sv.

Filip Neri... Ali svi oni mogu potvrditi izvornost i veličinu njegova duhovnog iskustva. Bilo bi zanimljivo načiniti novi Don Boscov duhovni profil ili napisati životopis u skladu s novom duhovnom teologijom.

Za Don Bosca “duhovnog čovjeka” oduševio se i veoma zanimao Walter Nigg, luteranski pastor i profesor crkvene povijesti na Sveučilištu u Zürichu. Proučio je glavne crte njegove duhovnosti i zapisao: “Predstaviti njegov lik a ne obazirati se na činjenicu da pred sobom imamo sveca, bila bi samo polovica istine. Kategorija sveca mora imati prednost pred kategorijom odgajatelja. Bilo koji drugi redosljed remetio bi hijerarhiju vrijednosti. S druge strane, svetac je čovjek u kojem naravno prelazi u nadnaravno, a nadnaravno je u Don Boscu naglašeno prisutno (...). Nema ni najmanje sumnje: Don Bosco je istinski svetac moderne Italije“.¹

Osamdesetih godina prošlog stoljeća slično mišljenje imao je teolog dominikanac P. Dominique Chenu. Na pitanje novinarke koja ga je molila da istakne neke od svetaca sa suvremenom porukom, odgovorio je: “Drago mi je da mogu spomenuti prije svega Don Bosca koji je čitavo stoljeće pretekao Drugi vatikanski koncil. On je svojim djelom postao proročki model svetosti, koji je značio prekid s načinom mišljenja i vjerovanja njegovih suvremenika.”

U svakom vremenu i kulturalnoj sredini treba odgovoriti na ova pitanja:

¹ W. NIGG, *Don Bosco. Un santo per il nostro tempo (Don Bosco. Svetac za naše doba)*, Torino, LDC, 1980, 75.103.

- Što je Don Bosco primio od sredine u kojoj je živio?
- Što duguje sredini, obitelji i Crkvi svoga doba?
- Kako je reagirao i što je dao svom dobu i svojoj sredini?
- Kako je utjecao na sljedeća razdoblja?
- Kako su ga doživljavali njegovi suvremenici: salezijanci, narod, Crkva, laici?
- Kako su ga shvaćale sljedeće generacije?
- Koji su nam vidovi njegove svetosti danas najzanimljiviji?
- Kako danas prevesti način na koji je Don Bosco tumačio evanđelje?

Na ova bi pitanja trebao odgovoriti novi Don Boscov životopis. Nije riječ o životopisu koji bi ocrtao konačni Don Boscov lik, važeći za sva vremena, nego o životopisu primjerenom našem dobu. Poznato je da se kod svakog sveca naglašavaju značajke koje su zanimljive zbog svoje aktualnosti, a zanemaruju one koji u povijesnom trenutku nisu zanimljive ili su nevažno obilježje sveca.

Sveci su odgovor na duhovne potrebe jednog naraštaja, izvrsna slika onoga što kršćani toga doba smatraju svetošću. Očito da je poželjno nasljeđivanje nekog sveca u potpunosti "proporcionalno" s onim što je živio Isus iz Nazareta; doista, svaki je kršćanin u svojoj konkretnoj situaciji pozvan da na njemu svojstven način utjelovi sveopći Isusov lik, znajući da ga ne može do kraja iscrpiti. Sveci nude konkretan i valjan put poistovjećivanja s Gospodinom Isusom.

U komentaru Pobudnice koju povjeravam Salezijanskoj obitelji donosim i razrađujem tri temeljna sadržaja: elemente Don Boscove duhovnosti; pastoralnu ljubav - bit i središte salezijanske duhovnosti; salezijansku duhovnost za sva zvanja. Na kraju ću iznijeti konkretne zadaće koje ovdje najavljujem.

I. ELEMENTI DON BOSCOVE DUHOVNOSTI

Nije nimalo lako odrediti što je točno Don Boscova duhovnost; nije bez razloga to što tu osobinu njegova lika još nismo dovoljno produbili. Don Bosco je čovjek potpuno predan apostolskom radu; nemamo uvida u njegov unutarnji razvoj, a nemamo ni posebnih opisa njegova duhovnog iskustva. Nije vodio duhovne dnevnike, niti je zapisivao svoje unutarnje pobude. Radije je prenosio duh opisujući događaje iz svog života ili pišući životopise svojih mladića. Dakako, nije dovoljno reći da je njegova duhovnost apostolska, duhovnost aktivnog pastoralca koja je posredovanje između teološke i pučke duhovnosti; potrebno je utvrditi srž njegova duhovnog iskustva.

Ovdje se postavlja ozbiljan problem: kako istražiti Don Boscovu duhovnost kad je tako malo izvora o njegovu unutarnjem životu? Pustimo teolozima duhovnosti da se bave tom metodološkom problematikom, a mi istaknimo neka temeljna i karakteristična obilježja njegova duhovnog iskustva.

Duhovnost je osobiti način osjećanja kršćanske svetosti i težnje prema njoj; to je poseban način kako se uređuje vlastiti život u nastojanju oko postizanja kršćanske savršenosti i sudjelovanja u posebnoj karizmi. Drugim riječima, to je kršćansko življe-

nje i djelovanje u povezanosti s Bogom koje zahtijeva vjeru.

Salezijanska duhovnost uključuje razne elemente: stil života, molitvu, rad, međuljudske odnose; zajednički oblik života; odgojno-pastoralno poslanje na temelju odgojne baštine; odgojnu metodologiju; skup karakterističnih vrijednosti i stavova; osobit osjećaj za Crkvu i društvo na različitim područjima djelovanja; povijesno nasljeđe pisanih dokumenata; karakterističan govor; niz tipičnih struktura i ustanova; kalendar s vlastitim blagdanima i spomendanima itd.

Iz općeg okvira povijesti duhovnosti 19. stoljeća izdvojimo neke značajke koje držimo osobito važnima za opis Don Boscova duhovnog iskustva. To su: njegovo polazište, njegovi duboki korijeni, sredstva i dostignuća.

1.1. Polazište: slava Božja i spasenje duša

Don Bosco je izgarao za slavu Božju i spasenje duša. Raditi Bogu na slavu i za spasenje duša znači usklađivati svoju volju s voljom Božjom. Bog upravo želi potpuno očitovanje dobra, koje je on sam, a to je njegova slava koja je autentično ostvarenje čovjekova dobra, to jest spasenje njegove duše.

U jednom od rijetkih odlomaka njegove “povijesti duše”, Don Bosco je (1854) otkrio svoju tajnu glede ciljeva svoga djelovanja: “Kad sam se predao ovom svetom služanju, kanio sam sav trud utrošiti na veću slavu Božju i za dobro duša, nastojao sam ih učiniti dobrim građanima na zemlji kako bi jednom bili i dostojni stanovnici neba. Bog neka mi pomog-

ne da tako činim do kraja života, do posljednjeg daha. Tako neka bude.”²

U istom tekstu koji redak prije napisao je: “*Ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum.*” (“*Da raspršene sinove Božje skupi u jedno*”. Iv 11,52). Riječi svetog evanđelja koje kažu da je Božanski Spasitelj s neba sišao na zemlju da bi u jedno sabrao Božje sinove raspršene po svoj zemlji, čini mi se da je moguće u cijelosti primijeniti na mlade našeg doba. Ovaj dragocjeni i najosjetljiviji dio ljudskog društva koji je nada u sretnu budućnost, u sebi nije iskvaren (...). Problem je kako ih okupiti, kako im govoriti, poučiti ih da budu moralni. To je bilo poslanje Sina Božjega, to može učiniti samo njegova sveta vjera.”³

Razlog odluke da se osnuje oratorij je spasenosna volja Božja, izražena u utjelovljenju Sina, poslana da oko sebe okupi ljude raspršene po stranicama zabluda i lažnim putovima spasenja. Crkva je pozvana da u vremenu odgovori na božansko poslanje spasenja. Oratorij se, dakle, uključuje u ekonomiju spasenja; to je ljudski odgovor na božanski poziv, a ne djelo utemeljeno na dobroj volji nekog čovjeka.

U potvrdu ovoga, u kronici od 16. siječnja 1861. čitamo: “Upitan za mišljenje o sustavu djelotvornosti milosti, odgovorio je: mnogo sam razmiš-

² Usp. G. BOSCO, *Piano di regolamento per l'Oratorio maschile di S. Francesco di Sales in Torino nella regione Valdocco. Introduzione (Nacrt pravilnika za muški oratorij sv. Franje Saleškog u Valdoccu u Torinu. Uvod)*, u: P. BRAIDO (izd.), *Don Bosco Educatore. Scritti e Testimonianze. (Don Bosco odgajatelj. Spisi i svjedočanstva)*, Rim, LAS, 1997, 111.

³ *Isto*, 108-109.

ljao o tome; ali moj sustav radi na veću slavu Božju. Što mi znači imati neki strogi sustav ako bi on slao neku dušu u pakao, ili sustav koji sve dopušta samo da duše dovede u raj?”⁴

Sličnu izjavu nalazimo 16. veljače 1876. kad govori o svojim inicijativama: “Mi uvijek idemo na sigurno; prije nego nešto poduzmemo pitamo se je li to volja Božja. Sva svoja djela započinjemo kada smo sigurni da ih Bog želi. Kad se u to uvjerimo, krećemo dalje. Možemo na putu naići na tisuće teškoća, nije važno. Bog to želi i mi se ne bojimo nikakvih teškoća.”⁵

Ciljevima Oratorija slični su oni u “Opera degli Oratori” (Ustanovi oratorijâ), tj. Salezijanske družbe, Družbe sestara Kćeri Marije Pomoćnice, Salezijanaca suradnika, Udruženja štovatelja Marije Pomoćnice; sve ih animiraju, pokreću i podržavaju isti ciljevi. Dovoljno je nekoliko citata koji se odnose na salezijance, između mnogih koji bi se mogli navesti.

U uvodu prvom izdanju Konstitucija Don Bosco tvrdi da su se prvi crkveni suradnici udružili s “obećanjem da se ne će baviti drugim stvarima osim onima za koje njihov poglavar prosudi da su na veću slavu Božju i korist vlastite duše”.⁶ To se ponavlja u sljedećem poglavlju o svrsi Družbe: salezijanci se

⁴ D. RUFFINO, *Cronache dell'Oratorio di S. Francesco di Sales (Kronike oratorija sv. Franje Saleškog)*, br. 2, 1861, 8-9.42.

⁵ G. BARBERIS, *Cronichetta (Mala krinika)*, bilježnica 4, 52.

⁶ Bosco Giovanni, *Costituzioni della società di S. Francesco di Sales [1858] – 1875. Testi critici (Konstitucije Družbe sv. Franje Saleškog [1858] – 1875. Kritički tekstovi)*, Francesco Motto (izd.), Rim, LAS, 1982, 70-71.

trude “biti jedno srce i jedna duša kako bi ljubili Boga i služili mu”.⁷

Nadalje, 11. lipnja 1864. u molbi upućenoj torinskom nadbiskupu za odobrenje Konstitucija piše: “Mi potpisani, potaknuti jedino željom da postignemo svoje vječno spasenje, udružili smo se da živimo zajednički život kako bismo mogli lakše postići ono što se tiče slave Božje i spasa duša”.⁸ Dana 12. siječnja 1880. piše kardinalu Ferrieri da je cilj salezijanskog djela bio uvijek isti: “Vjerujem da Vašoj eminciji mogu zajamčiti da salezijanci nemaju drugog cilja nego slavu Božju, korist Svete Crkve, širenje evanđelja Isusa Krista među Indijancima Pampasa i Patagonije.”⁹

Uostalom, Don Bosco je već odredio isti cilj nastajućoj Družbi svetog Franje Saleškog, pišući 9. lipnja 1876. salezijancima u svojoj okružnici koja je dvije godine pretekla odobrenje same Družbe: “Prvi je cilj naše Družbe posvećenje njezinih članova /.../ Svatko treba ući u Družbu vođen samo željom da služi Bogu s većim savršenstvom, da čini dobro samom sebi, a to dobro je pravo duhovno i vječno dobro.”¹⁰

1.2. Duboki korijen: sjedinjenje s Bogom

Unum necessarium duboki je korijen njegova unutarnjeg života, njegova dijaloga s Bogom i apo-

⁷ *Isto*, 82.

⁸ *Epistolario*, izd. Motto, sv. I, 406.

⁹ *Epistolario*, izd. Ceria, sv. III, 544.

¹⁰ *Epistolario*, izd. Motto, sv. II, 386.

stolskog djelovanja. Don Boscova svetost zrcali se u njegovim djelima , ali je isto tako istina da su djela samo izraz njegove vjere. Nisu djela učinila Don Bosca svetim; prisjetimo se svetog Pavla: “*Kad bih sve jezike ljudske govorio i anđeoske..., a ljubavi ne bih imao – ništa sam*“ (usp. 1 Kor 13,1-2), nego *vjera ljubavlju djelotvorna* (usp. Gal 5,6), učinila ga je svetim: *po njihovim ćete ih plodovima prepoznati* (usp. Mt 7,16.20).

Svi su kršćani pozvani na stvarno, a ne samo psihološko *jedinstvo s Bogom*. Jedinstvo s Bogom znači živjeti u Bogu i njegovoj prisutnosti; to je sudjelovanje u Božjem životu koji je u nama; to je vjera na djelu, nada i ljubav koje nužno slijede ulivene krijeposti, moralne krijeposti itd. Don Bosco je svoj život jačao evanđeoskom snagom, navještaj vjere u Boga razlog je njegova postojanja, prema zakonitosti teoloških krijeposti: vjera koja postaje mladima neodoljiv znak, nada koja za njih postaje riječ prosvjetljenja, ljubav koja postaje znak prihvaćanja najudaljenijih.

Don Bosco je uvijek bio vjeran svome poslanju djelotvorne ljubavi: ondje gdje bi neutjelovljeni misticizam rušio mostove sa stvarnošću, vjera ga je primorala da ostane vjeran potrebitom čovjeku. Ondje gdje je bi se potkrao umor i malaksalost, podizala ga je nada. Ondje gdje se činilo da nema popravka on je kretao putem što ga je pokazao sv. Pavao: “*Caritas Christi urget nos*” (2 Kor 5,14). Ljubav koju je Don Bosco živio, nije se zaustavljala pred poteškoćama “*Svima bijah sve da pošto-poto*

neke spasim“ (1 Kor, 9,22). Na odgojnom polju nije se plašio sukoba, nego lijenosti i nerada.

Živjeti vjeru znači s radosnim se pouzdanjem prepustiti Bogu koji se objavio u Isusu tako da čovjek bude sposoban živjeti spasenje u svim okolnostima; to znači prihvatiti sve povijesne okolnosti omogućujući Bogu da nam u njima očituje svoje spasenje. Nema situacije koja bi u cijelosti odgovarala volji Božjoj, ali čovjek svaku situaciju može živjeti tako da vrši volju Božju.

Živjeti nadu znači svakodnevno očekivati Boga kako bi bili sposobni prihvatiti njegov novi dar; a to znači svakodnevno očekivati Boga koji dolazi kao dar u stvorenjima. Svaki dan donosi neki dar. Tako u svemu, pa i u neuspjehu: “*Ništa nas neće moći rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu*” (Rim 8,39).

Živjeti ljubav znači sadašnji trenutak ispuniti Božjom ljubavlju. Da bismo bili spremni na žrtvu, potrebno je neprestano se vježbati; za to je potrebna poticajna sredina: salezijansko poslanje to zacijelo omogućuje.

Don Bosco je sve to živio duhom *izvorne pobožnosti*. On nije ostavio formule pobožnosti niti neku posebnu pobožnost. Njegovo je shvaćanje realistično i praktično. Samo molitve dobrog kršćanina, lake, jednostavne, ali ustrajne. Don Boscu je bilo najviše na srcu da salezijanci cijeli svoj život posвете spasenju duša i da posвете svoj rad darujući ga Bogu; molitva mora biti uzdignuće duha k Bogu, kao molba i kao hrana, tj. “pobožne vježbe” su u službi askeze. Učinci takve vježbe u Don Boscovu životu vidljivi su svima.

Poslušajmo dva svjedočanstva. Evo kako je jedan bivši učenik, četrdesetpetogodišnji vojnik, nastavnik iz Faenze pisao Don Boscu u Torino: “Dragi moj Don Bosco, čini se da ste se s pravom tužili na mene. Da, ali vjerujte mi, ja sam Vas uvijek volio i voljet ću Vas: u Vama nalazim utjehu i izdaleka se divim se vašim djelima; o Vama nisam nikad loše govorio niti dopustio da drugi loše govore; uvijek sam Vas branio. Vidim da Vam je do mene jako stalo; zbunjen sam, ushićen, zahvaćen Vašim razmišljanjima; snažna su i jako su me se dojmila: pogodila su me i zbunila da sam ostao ozaren, jer vidim da me volite svom dušom, dragi moj Don Bosco. Vjerujem u zajedništvo svetih (...). Vi najbolje poznajete moje srce i možete odlučiti. Stoga završavam, savjetujte me, volite me, oprostite mi i preporučite me Bogu, Isusu i Presvetoj Djevici... Ljubim Vas svim srcem. Vjerujem Vam kao što Bogu vjerujem...”¹¹

Drugo je svjedočanstvo osobito potresna stranica svetog don A. Orionea njegovim klericima iz 1934. godine Don Boscova proglašenja svetim: “Sad ću Vam reći razlog, motiv, dokaz zašto je Don Bosco postao svet. Don Bosco je postao svet zato što je svoj život hranio Bogom, zato što je naš život hranio Bogom. U njegovoj sam školi naučio da nam taj svetac nije punio glavu glupostima, ili nečim drugim, on nas je hranio Bogom, i sebe je hranio Bogom, Božjim Duhom. Kao što majka hrani sebe da bi mogla nahraniti djecu, tako je Don Bosco

¹¹ F: MOTTO, *Ricordi e riflessi di una educazione ricevuta (Uspomene i odrazi primljenog odgoja)*, u: *Ricerche Storiche Salesiane* 11 (1987), str. 365.

hranio sebe Bogom da bi nas mogao hraniti Bogom. Stoga oni koji su upoznali Sveca i koji su imali veliku milost da su uz njega rasli, slušali njegovu riječ, približili mu se i na neki način živjeli njegov život, ponijeli su iz toga dodira nešto što nije od ovoga svijeta, nije od ljudi; nešto čime je Svetac hranio svoj život. On je sve usmjeravao prema nebu, sve je upravljao k Bogu, i u svemu tražio razlog da naše duše podiže prema nebu i onamo upravi naše korake.”

1.3. Sredstva: nevidljive vrijednosti pretvorene u vidljiva djela

U središtu Don Boscove duhovnosti bio je Bog kojega treba upoznati, ljubiti i njemu služiti mu na vlastito spasenje ostvarujući konkretni osobni poziv: redovničkim i apostolskim predanjem – dobrohotnim, odgojnim i pastoralnim služenjem osobito siromašnoj i napuštenoj mladeži, radi njihova cjelovita spasenja po uzoru na Krista Spasitelja i u školi svete Djevice Marije, Majke i Učiteljice. Nije nevažno da je u svesku njegovih pisama najčešća imenica bila “Bog”, a najčešći glagoli “činiti” i “moliti”.¹²

Don Boscova duhovnost je aktivna; on teži akciji, radinosti, svjestan da ga požuruje nebesko poslanje. Opredjeljenje za radinost daje odricanju posebno značenje u apostolskom djelovanju. Dok je odricanje kod sv. Alfonza ponajprije unutarnja stvar čovjeka, kod Don Bosca poprima smisao u radinosti:

¹² F. MOTTO. *Verso una storia di Don Bosco più documentata e più sicura (Prema jednoj dokumentiranoj i sigurnoj Don Boscovoj povijesti)*, u *Ricerche Storiche Salesiane* 41 (2002), 250-251.

odricanje pomaže u zalaganju u Božjim stvarima koje je on povjerio čovjeku da ih izvrši.

U Don Bosca se otkriva relativnost stvari i istodobno njihova nužna uporaba da bi se postigli ciljevi koji su mu na srcu. On se ne voli strogo držati nekih obrazaca; više djeluje praktično, pastoralno, duhovno, nego teološki-spekulativno. Osobito je originalan u shvaćanju da se spasenje postiže ljubaznošću, blagošću, radošću, poniznošću, euharistijskom i marijanskom pobožnošću, djelima ljubavi prema Bogu i prema ljudima.

Isti je odnos ljubavi prema Bogu i bratske ljubavi u životu kršćana i redovnika. Riječ je o življenju i posvećenju Bogu na veću slavu u potpunom predanju u zalaganju za spas vlastite duše i duša bližnjih, kao čista žrtva, bez pridržaja, dajući se u zajednici s braćom, u ljubavi poslušnosti i zajedničarskoj solidarnosti.

Don Bosco se ljudskom osjetljivošću i svećeničkim radom znao praktično uključiti u društvo, svjedočeći vjeru, potičući bez ljudskih obzira, nastupajući izravno, čak i ondje gdje su drugi mislili da bi mogao kompromitirati svećeničko dostojanstvo. Živio je velike vrijednost svoga poziva, ali ih je znao pretočiti u društvene stvarnosti, u konkretna djela, ne bježeći u duhovno, crkveno i liturgijsko, shvaćeno kao prostor zaštićen od problema svijeta i života.

Duh Sveti je živio u Don Boscu. Nije trčao naprijed, ali ni zaostajao. Čvrst u zvanju, nije živio svakodnevicu bez vizije; nije se skrivao u zaštićene niše, otvoreno se suočavao s mnogo širom i raznolikijom stvarnošću. Nije se zatvarao u uski svijet

skromnih potreba i sve ponavljao na mehanički i tradicionalan način. Nije izbjegavao napetosti, zahtjevne žrtve, rizik; nije težio za neposrednim uspjehom, niti se bojao borbe.

Zanimljiv je na tu temu zapis od prije 120 godina koji, da nema nekih izraza, izgleda kao da je iz našeg doba. Riječ je o “izvanjskom” svjedočanstvu o Don Boscu. Ono govori o onom što su drugi, možda nadahnuti salezijancima, govorili o njegovim djelima. Lucido Maria Parocchi, kardinal, vikar Rima zapisao je 1884. godine:

“Što je specifično u Salezijanskoj družbi? Odlučio sam vam reći nešto o tome što vašu Družbu čini prepoznatljivom, što je za vas karakteristično, kao što je siromaštvo karakteristično za franjevce, obrana vjere za dominikance ili promicanje kulture za isusovce. Ona ima nešto u sebi što je povezuje s franjevcima, dominikancima, isusovcima, ali se od njih razlikuje po predmetu i načinu... Što je, dakle, posebno u Salezijanskoj družbi? Što određuje njezin karakter, njezinu fizionomiju? Ako sam dobro uočio, ako sam dobro shvatio pojam, njezin specifični karakter i njezina fizionomija, njezina bitna oznaka je ljubav, življena prema zahtjevima našeg doba: *Nos credimus caritati: Deus caritas est* (Mi smo povjerovali ljubavi: Bog je ljubav). Naš svijet je moguće pridobiti za dobro jedino djelima ljubavi. Ovaj svijet ne zna i ne želi ništa drugo osim materijalnih stvari; ne želi znati ništa o duhovnim stvarima. Ne mari za ljepotu vjere, prezire veličinu religije, odbacuje nadu u budući život, niječe i samoga Boga. Ovo doba shvaća ljubav samo kao sredstvo, a ne kao cilj i načelo. Umije analizirati tu krjepost, ali ne zna

načiniti sintezu. *Animalis homo non percipit quae sunt spiritus Dei*: (Tjelesan čovjek ne razumije ono što dolazi od Božjega duha) kaže sv. Pavao. Ako se današnjem čovjeku kaže: “Treba spasiti duše koje idu u propast, treba podučiti one koji niječu vjerske istine, treba dati milostinju iz ljubavi prema Bogu koji će jednoga dana nagraditi velikodušne”, on to ne razumije. Treba se dakle prilagoditi svijetu koji leti, leti. Poganima se Bog objavljuje po zakonima prirode, Židovima po Bibliji, krivovjernim Grcima po velikoj baštini otaca, protestantima po Evandjelju, današnjemu svijetu po ljubavi. Recite današnjem svijetu: kupim djecu s ulice da ih ne pogazi tramvaj, da ne padnu u bunar; okupljam ih u sklonište da svoju nježnu dob ne iskvare u porocima i bančenju; skupljam ih u škole da ih odgajam, da ne postanu bič društva i ne dospiju u zatvor; pozivam ih k sebi i pazim da jedni drugima ne vade oči, e, tada će ljudi našeg doba razumjeti i početi vjerovati.”¹³

Glede naših ustanova, trebamo imati pred očima da, ako laici cijene naše socijalne usluge, to često čine jer interveniramo brzo i učinkovito, jer smo im korisni. Za njih svjetovnjake mi redovnici smo namještenici, i u svemu vide filantropiju, a ne ljubav i evanđeosko nadahnuće. Naše ustanove ponekad smatraju tvrtkama kojima se zarađuju novci, ili uglednim institucijama koje služe na ispomoć socijalnoj državi. Čak i sami *vjernici* ponekad sumnjaju u religijski vrijednost naših djela, iako ih pomažu ili se njima služe; prepuštaju odgovornost voditeljima, ali se ne nadahnjuju na vjerničkom iskustvu Družbe. Mnogi volonteri premalo vjeruju u

¹³ BS 8 (1884) br. 6, 89-90).

pripadnost i pravi smisao naših ustanova. Ima se o čemu razmišljati. I te kako!

1.4. Dostignuće: svetost

Don Bosco prihvaća kršćanski humanizam sv. Franje Saleškog, koji svim kategorijama ljudi predlaže put svetosti. Međutim osobina naglašena u Don Boscu je svetost zajednička svima, ali svakomu prema njegovu staležu. Nema razlike u stupnjevima i nema analize te vrste. Koristi skolastičke obrasce katoličke duhovnosti onoga doba. Njegova teologija je kristocentrična, euharistijska, marijanska, oplemenjena vježbanjem u nekim krjepostima, posebno u poslušnosti. Radost je sastavni dio svetosti; ne traži pokornička djela nego zalaganje, život u stanju milosti i izvršavanju vlastitih dužnosti.

Umjesto klasičnog izraza “pobožnost” kojom se označava ljubav koja nas potiče da spremno i marljivo djelujemo za Boga, Don Bosco radije upotrebljava riječ svetost onoga koji živi u stanju milosti, jer je uspio, vlastitim zalaganjem i uz pomoć Duha Svetoga, izbjeći grijeh u oblicima koji se najčešće pojavljuju kod mladih: loše društvo, pogubni razgovori, nečistoća, sablazni, krađa, neumjerenost, oholost, ljudski obzir, zanemarivanje vjerskih dužnosti...

Nakon sv. Franje Saleškoga i prije 2. vaticanskog koncila, Don Bosco nas uči da je svetost dostupna svima, da svi imaju dovoljno milosti da je postignu i da ona uvelike ovisi o čovjekovoj suradnji s milošću. Svetost je teška, ali ne i nemoguća. Brojne su teškoće: nesavršenosti, mane, strasti, demoni,

griješni. Svetost je moguća jer su nam na raspolaganju mnoga sredstva i naša odluka: teološke krjeposti, darovi Duha Svetoga, moralne krjeposti ulivene i stečene, asketsko zalaganje itd.

Naša je duhovnost izložena riziku neuspjeha, zato što su se vremena promijenila i što je ponekad živimo površno. Da bismo je oživili treba ponovno krenuti od Don Bosca, od njegova duhovnog iskustva i od preventivnog sustava. Klerici Don Boscova doba vidjeli su što ne valja i nisu htjeli biti redovnici, ali su Don Boscom bili oduševljeni. Mladi trebaju “svjedoke”, kako je pisao Pavao VI. Traže se *duhovni ljudi*, ljudi vjere, osjetljivi za Božju stvar i spremni na poslušnost u vjeri, u traženju nečega boljeg. Novost nas ne čini slobodnim, nego istina; istina ne može biti moda, površnost, improvizacija: *veritas liberavit vos (istina će vas osloboditi)*.

2. BIT I SREDIŠTE SALEZIJANSKE DUHOVNOSTI: PASTORALNA LJUBAV

Do sada smo razmatrali koju “vrstu” duhovnosti je živio Don Bosco: duboko čovjek, i potpuno otvoren Bogu; s tim u skladu odlučno je živio usvojeni životni projekt: služiti mladima. Na to ukazuje don Rua: “Nije učinio koraka, nije izgovorio riječi, nije poduzeo ništa, što nije bilo za spas mladih.”¹⁴ Ako se prouči njegov projekt za mlade, vidi se da ima “srce”, element koji mu daje smisao, originalnost: “Stvarno, nije imao na srcu drugo doli duše.”¹⁵

Postoji, dakle, konačno i konkretno objašnjenje jedinstva njegova života: svojim predanjem mladima Don Bosco im je želio komunicirati iskustvo Boga. To nije samo velikodušnost ili filantropija, nego pastoralna ljubav. Za nju se kaže da je “bit i središte” salezijanskog duha.¹⁶

Bit i središte udarna je i zahtjevna tvrdnja. Lakše je navoditi razne, pa i temeljne crte naše duhovnosti, ne slažući ih po vrijednosti ili hijerarhiju, nego utvrditi ono bitno. U potonjem slučaju treba ući u Don Boscovu dušu ili u dušu salezijanca i otkriti ono što objašnjava njegov stil.

Da bismo razumjeli što znači pastoralna ljubav, učinimo to u tri koraka: razmišljamo najprije o *ljubavi*, zatim o specifičnosti pojma *pastoralna* i na kraju o *salezijanskom karakteru* pastoralne ljubavi.

¹⁴ *Konstitucije SDB*, 21.

¹⁵ *Isto*.

¹⁶ *Usp. Konstitucije, SDB 10; Konstitucije KMP*, 80.

2.1. Ljubav

Jedna misao sv. Franje Saleškoga glasi: “Osoba je savršenstvo svemira; ljubav je savršenstvo osobe; sebedarje je savršenstvo ljubavi”¹⁷ Riječ je o univerzalnoj viziji koja na uzlaznoj ljestvici označava četiri načina postojanja: biti, biti osoba, ljubav kao najviši oblik od svih oblika osobe, i sebedarje kao najuzvišeniji oblik ljubavi.

Ljubav je najviši domet zrelosti bilo koje osobe, bio on kršćanin ili ne. Cilj je odgojnog zalaganja dovesti osobu do sposobnosti da se daruje drugima, do dobrohotne ljubavi.

Ne samo Isus Krist već i psiholozi kažu da je čovjek cjelovit i sretan kad se može darovati velikodušno i bez računice, kad živi ljubav koja nije samo naslada tj. zadovoljenje potrebe da bude ljubljen. Razni oblici neuroza ili poremećaja osobnosti proizlaze iz usredotočenosti na sebe samoga, i sve terapije nastoje otvoriti čovjeka drugima.

Ljubav je glavna ponuda svake duhovnosti. Ona nije samo prva i najveća zapovijed nego je glavni program duhovnog puta i izvor snage da se napreduje na tom putu. O tome imamo mnoga razmišljanja kod sv. Pavla (2 Kor 12, 13-14) i kod sv. Ivana (1 Iv 4,7-21). Spomenimo neke glavne misli.

Kako u nama nastaje ljubav, to je tajna i milost. Ona ne dolazi ljudskom inicijativom, već je sudjelovanje u božanskom životu i djelo je Duha Svetoga. Ne bismo mogli ljubiti Boga da on nas nije prvi ljubio davši nam da ga osjetimo, razumijemo i

¹⁷ Usp. SV. FRANJO SALEŠKI, *Traktat o Božjoj ljubavi*, svez. II, knjiga X, pogl. 1.

da mu odgovorimo. Kad ne bismo imali osobno iskustvo Božje ljubavi, ne bismo bili u stanju ljubiti bližnje i u njime gledati Božju sliku.

“Ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan!” (Rim 5,5). S druge strane, ni ljudska ljubav nema razumskog objašnjenja, i zato se kaže da je slijepa. Nitko ne može točno reći zašto se neka osoba zaljubi u drugu osobu.

Ljubav koja je po svojoj naravi sudjelovanje u Božjem životu i tajanstvenom zajedništvu s Bogom, osposobljuje nas da otkrivamo i razumijemo Boga: religija bez ljubavi udaljava od Boga. Autentična ljubav, makar bila samo ljudska, dovodi k vjeri i religijskom ambijentu one koji su daleko. Prispodoba o dobrom Samaritancu stavlja u središte odnos religija-ljubav u korist potonje.

Sveti će Ivan to ovako sažeti u svojoj prvoj poslanici: “Ljubljeni ljubimo jedni druge jer ljubav je od Boga, i svaki koji ljubi od Boga je rođeni i poznaje Boga. Tko ne ljubi, ne upozna Boga jer Bog je ljubav.” (1 Iv 4,7-8). Riječ *poznati* kod Ivana znači više *imati iskustvo*, nego imati točnu spoznaju: tko ljubi stječe iskustvo Boga.

Budući da je ljubav dar koji omogućuje da spoznamo Boga iskustvom, ona nas također osposobljava da ga uživamo u konačnom gledanju. “Doista, sada gledamo kroza zrcalo, u zagonetki, a tada – licem u lice! Sada spoznajem djelomično, a tada ću spoznati savršeno, kao što sam i spoznat!” (1 Kor 13,12).

Ljubav stoga nije tek posebna krjepost, već je oblik i sadržaj svih krjeposti i svega što čini i izgrađuje osobu: “Kad bih sve jezike ljudske govorio

i andeoske... i kad bih imao dar prorokovanja... i kad bih razdao sav svoj imutak... i kad bih imao svu vjeru da bih i gore premještao... a ljubavi ne bih imao – ništa sam.” (1 Kor 13,1-3).

Zato ljubav i njezini plodovi jesu stvarnost koja traje i odolijeva vremenu: “Ljubav nikad ne prestaje. Prorokovanja? Uminut će. Jezici? Umuknut će. Spoznanje? Uminut će. Jer djelomično je naše spoznanje, i djelomično prorokovanje. A kada dođe ono savršeno, uminut će ovo djelomično.” (1 Kor 13,8-10). To se odnosi ne samo na život, nego i na našu povijest. Ono što se gradi na ljubavi ostaje i izgrađuje našu osobnost, našu zajednicu, naše društvo; ono pak što se oslanja na mržnju i egoizam, nestaje.

Stoga je ljubav najveći i najdublji korijen svih karizmi, po kojoj se izgrađuje Crkva i po kojoj ona djeluje. Nakon što je protumačio svrhu i primjenu raznih karizmi, sv. Pavao započinje govor o ljubavi ovim riječima: “Čeznite za višim darima! A evo vam puta najizvršnijega!” (1 Kor 12, 31).

Ljubav je glavna karizma i onda kada se živi u svakodnevici i nema ničega osobitog ni upadljivog: “Ljubav je velikodušna, dobrotiva je ljubav, ne zavidi, ljubav se ne hvasta, ne nadima se; nije neprikladna, ne traži svoje, nije razdražljiva, ne pamti zlo; ne raduje se nepravdi, a raduje se istini; sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi.” (1 Kor 13,4-6).

Za Don Bosca i majku Mazzarello, kao i za sve svece, ljubav je središte. To je trajni zahtjev njihova života. Treba to znati i reći. Doista, poneki član Salezijanske obitelji iskusi i otkrije važnost ljubavi u

crkvenom pokretu, nakon što je godinama živio duhovnost naše salezijanske karizme. Čini se da o njoj i njezinoj djelotvornosti prije nije čuo ili je nije intenzivno živio.

U snu o dijamantima – što je prispodoba o salezijanskom duhu – ljubav je smještena sprijeda, baš na srcu onoga gospodina: “Tri su dijamanta bila na grudima... na onom što je bio na srcu pisalo je: ljubav”.¹⁸ Sve ono što je u tom snu bilo sprijeda od temeljne je važnosti za naš duh.

Ljubav su, nadalje, preporučivali naši utemeljitelji pod raznim vidovima: kao temelj za život zajednice, pedagoško načelo, izvor pobožnosti, uvjet za uravnoteženost i osobnu sreću, vježbanje u posebnim krjepostima kao što je prijateljstvo, dobar odgoj, odricanje od vlastitih interesa.

Cilj je posvećenog života naučiti ljubiti, a to nije ništa drugo nego “put koji polazi od ljubavi i vodi do ljubavi.”¹⁹ Sve naše pobožne vježbe, disciplina, pravila i duhovne pouke teže jednome: osposobiti nas da prihvaćamo druge i da budemo spremni za velikodušno služenje.

2.2. Pastoralna ljubav

Mnogostruki su izrazi ljubavi: majčinska ljubav, supružnička, dobročinstvo, samilost, milosrđe, ljubav prema neprijateljima, praštanje. U povijesti svetosti ti su izrazi pokrivali sva područja ljudskog života. Mi salezijanci (SDB) i Kćeri Marije Pomoć-

¹⁸ MB XV, 183 (Cijeli poznati “San“)

¹⁹ Usp. *Konstitucije SDB*, 196.

nice (KMP) kao i sve druge grane Salezijanske obitelji govorimo o *pastoralnoj ljubavi*.

Ovaj se izraz javlja često u Konstitucijama ili Statutima raznih grana, u dokumentima i spisima. Što je pastoralna ljubav kaže jako dobro 2. vatikanski koncil kada, govoreći o onima koji se brinu za odgoj u vjeri, kaže: “Izabrani za puninu svećeništva obdareni su sakramentalnom milošću da moleći, žrtvujući i propovijedajući... izvršuju savršenu službu pastirske ljubavi; neka se ne boje položiti život svoj za ovce te postavši uzorom stadu, neka svojim primjerom svakodnevno potiču Crkvu na veću svetost.”²⁰

Riječ *pastoralna* označava poseban oblik ljubavi; ona odmah doziva u pamet lik Isusa Dobrog pastira.²¹ Ne samo zbog načina njegova djelovanja: dobrote, traženja izgubljenih, dijaloga, praštanja; nego još više zbog sadržaja njegova služenja: objavi Boga svakom čovjeku. Očita je razlika u usporedbi s drugim oblicima ljubavi, koji daju prednost pojedinih ljudskim potrebama: zdravlju, hrani, poslu.

Tipična oznaka pastoralne ljubavi je naviještanje evanđelja, odgoj u vjeri, stvaranje kršćanske zajednice, prožimanje sredine evanđeljem. Ona traži punu raspoloživost i darivanje sebe za spas čovjeka, kako je to Isus preporučivao: svih ljudi, svakog čovjeka pa i samo jednoga jedinoga. Don Bosco, a s njim i naša Salezijanska obitelj, izražavaju tu ljubav geslom: *Da mihi animas, cetera tolle*.

Velike ustanove i velike struje u duhovnosti sažimale su srce vlastitih karizmi u kratki izričaj:

²⁰ LG 41.

²¹ Usp. Iv 10.

“Sve na veću slavu Božju” kažu isusovci; “Mir i dobro” franjevački je pozdrav. “Moli i radi” program je benediktinaca; “razmatrati i razmatrano prenositi drugima” pravilo je dominikanaca. Svjedoci prvoga sata i daljnji razvoj Družbe uvjeravaju da je izraz koji sažima salezijansku duhovnost upravo *Da mihi animas cetera tolle*.

Istina, tu misao nalazimo često na Don Boscovim usnama i ona je oblikovala njegov duhovni lik. Ta je rečenica zadivila Dominika Savija u uredu mladog svećenika Ivana Bosca (imao je 34 godine) i potaknula ga na poznatu primjedbu: “Razumio sam, nije riječ o trgovini novcem, nego dušama. Razumio sam: nadam se da će moja duša biti dio te trgovine.”²² Ovom je dakle dječaku bilo jasno da mu Don Bosco ne nudi samo izobrazbu i dom, nego ponajprije priliku da duhovno raste.

Ovaj je izraz prihvatila i liturgija: “Nadahni i nas ljubavlju kakvu je on posjedovao da tražimo duše i tebi jedinom služimo.”²³ Pravo je da je tako, jer Don Bosca je ta misao vodila u osnivanju njegovih ustanova: “Cilj ove Družbe, ako se ima u vidu njezine članove, nije drugo doli poziv da se ujedinito potaknuti izrekom sv. Augustina: *divinorum divinissimum est in lucrum animarum operare*” (od svega božanskoga, najbožanskije je raditi za dobro duša).²⁴

²² G. BOSCO, *Vita di San Domenico Savio (Život sv. Dominika Savija)*, SEI, Torino, 1963, pogl. VIII, 34.

²³ Usp. *Liturgijska molitva o svetkovini sv. Ivana Bosca*.

²⁴ MB VII, 622.

2.3. Salezijanska pastoralna ljubav

U salezijanskoj povijesti čitamo: “Navečer 26. siječnja 1854. okupili smo se u Don Boscovoj sobi, i bijaše nam predloženo, da se uz pomoć Gospodina i svetog Franje Saleškog, vježbamo u ljubavi prema bližnjemu... Otada se nazivaju salezijancima oni koji su prihvatili ili koji će prihvatiti ovu vježbu”.²⁵

Nakon Don Bosca, svi vrhovni poglavari, kao vjerodostojni svjedoci, potvrdili su to isto uvjerenje. Zanimljivo je da su svi nastojali to potvrditi slažući se u tome da nema mjesta nikakvoj sumnji.

Don Mihovil Rua mogao je ustvrditi na procesima za Don Boscovu beatifikaciju i kanonizaciju: “Pustio je drugima brigu da gomilaju dobra... i da trče za častima; Don Bosco, doista, nije imao na srcu ništa drugo do li brigu za duše, i to je izrekao djelima, a ne samo riječima: *Da mihi animas, cetera tolle.*”

Don Paolo Albera, koji je imao dugo iskustvo života s Don Boscom i bio veoma prisan s njime, tvrdi: “Nit vodio je cijeloga njegova života bijaše raditi za duše do potpunog žrtvovanja sebe samoga... Spasiti duše... bijaše, može se reći, jedini razlog njegova življenja.”²⁶

Još snažnije, i stoga što naglašava duboke motive Don Boscova načina djelovanja, don Filip Rinaldi vidi u geslu *Da mihi animas* “tajnu njegove ljubavi, snagu i žar njegova sebedarja”.

²⁵ MB V, 9.

²⁶ P. BROCARDI, *Don Bosco profondamente uomo - profondamente santo (Don Bosco pravi čovjek – pravi svetac)*, LAS, Rim, 1985, 84.

Što se tiče sadašnje svijesti, nakon promišljanja salezijanskog života u svjetlu Koncila, ovako se izjašnjava vrhovni poglavar don Egidije Viganò: “Uvjeren sam da ne postoji nikakav izraz koji bolje objedinjuje i označava salezijanski duh od onoga što ga je izabrao sâm Don Bosco: *Da mihi animas, cetera tolle*. On izražava žarko jedinstvo s Bogom koje nam omogućuje da uronimo u otajstvo njegova trojstvenog života što se kroz povijest očitovao u slanju Sina i Duha kao beskrajne Ljubavi darovane za spas ljudi (*ad hominum salutem intentus*”).²⁷

Odakle dolazi i što točno danas znače ovaj izraz i geslo? Kažem danas, kad riječ duša ne izražava i ne podsjeća na ono na što je podsjećala u prijašnjim vremenima.

Ovo Don Boscovo geslo nalazi se u Knjizi Postanka, glava 14,21. Četiri kralja saveznika ratuju s drugom petoricom, među kojima se nalazi i onaj iz Sodome. Za vrijeme opsade grada zarobljen je i Lot, Abrahamov nećak, zajedno sa svojom obitelji. Abrahama o tome obavijeste. On odlazi sa svojim plemenom, nakon što je naoružao svoje ljude. Uništava pljačkaše, vraća plijen i otkupljuje ljude. Stoga mu zahvalni kralj Sodome kaže: “Meni daj ljude, a dobra uzmi sebi.” Prisutnost Melkizedeka, svećenika za kojeg se ne zna odakle potječe, daje ovom odlomku jedno posebno vjersko i mesijansko obilježje, osobito zbog blagoslova što ga on daje Abrahamu. Dakle, jedna situacija koja je sve drugo osim “duhovna”. Međutim, kraljeva molba sadrži jasnu razliku između “ljudi” i “ostaloga”, stvari.

²⁷ Isto, 85.

Don Bosco daje izrazu osobno tumačenje u duhu vjere i kulture svojega doba. “*Duša*” označava duhovnu dimenziju čovjeka, središte njegove slobode i razlog njegova dostojanstva, prostor njegova otvaranja Bogu. Izraz iz Post 14,21 kod Don Bosca poprima vlastite oznake, od trenutka kad biblijski tekst čita na prilagodljiv, alegorijski, simboličan, poetski način: *animas* su ljudi njegova doba, konkretni mladi s kojima ima posla; *cetera tolle* označava nenavezanost na stvari i stvorenja, odmak koji se kod njega ne može shvatiti u smislu samoponištenja: nijekanja sebe, poništenja u Bogu, kao što je to primjer kod kontemplativnih teologa ili mistika; kod Don Bosca odvajanje je stanje duše potrebno da bi se postigla veća sloboda i raspoloživost radi zahtjeva samog apostolata.

Ispreplitanje tih dvaju značenja, onog biblijskog i onog što ga je dao Don Bosco, približno našoj kulturi, pokazuje vrlo konkretne značajke.

Ponajprije, pastoralna ljubav uzima u razmatranje osobu i obraća se cjelovitoj osobi; prije i iznad svega potiče osobu da razvije svoje sposobnosti. Dati “stvari” dolazi poslije; služiti je u službi rasta svijesti i osjećaja vlastitog dostojanstva.

Nadalje, ljubav koja gleda ponajprije na osobu vodi se “vizijom” te osobe. Osoba ne živi samo o kruhu; ona ima trenutne potrebe, ali i bezgranične čežnje. Ona čezne za materijalnim dobrima, ali i za duhovnim vrijednostima. Augustin kaže: “ona je stvorena za Boga, žedna ga je”. Stoga spasenje što ga pastoralna ljubav traži i nudi jest potpuno i konačno. Sve ostalo podređeno je ovom spasenju: dobročinstvo odgoju; odgoj vjerskoj inicijaciji;

vjerska inicijacija milosnom životu i zajedništvu s Bogom.

Drugim riječima, može se reći da u našem odgoju ili u našem promaknuću, dajemo prednost vjerskoj dimenziji. Ne zbog prozelitizma, nego zato što smo uvjereni da ona predstavlja najdublji izvor rasta osobe. U doba sekularizma, nije lako ostvariti ovo usmjerenje.

Geslo “*Da mihi animas*” sadrži i metodološki putokaz: u odgoju ili u obnovi osobe, treba se založiti da se ponovno ožive njezine duhovne snage, njezina moralna svijest, njezino otvaranje Bogu, briga za njezinu vječnu sudbinu. Don Boscova pedagogija je pedagogija duše, nadnaravnoga. Kad se uspije doći do ove točke, započinje pravi odgojni posao. Sve ostalo je samo uvod i priprava.

Don Bosco to jasno potvrđuje u životopisu Mihovila Magonea. Mihovil prelazi s ulice u oratorij. Zadovoljan je i, govoreći ljudski, radi se o dobru dječaku: spontan je i iskren; igra, uči, sklapa prijateljstva. Nedostaje mu jedino: shvaćanje milosnog života, odnos s Bogom i s time valja započeti. Što se tiče religioznosti, neznalica je ili je rastresen. Brizne u plač kad se na ovom području uspoređuje sa svojim drugovima. Dobro vidi da mu to nedostaje. Tada Don Bosco s njim razgovara i otada započinje odgojni put opisan u njegovu životopisu: od svijesti i prihvaćanja vlastite religiozno-kršćanske dimenzije.

Postoji dakle askeza za onog koji je vođen pastoralnom ljubavlju: *drugo uzmi*, “pusti sve drugo”. Treba se odreći puno drugih stvari da bi se spasilo glavno; može se povjeriti drugima, pa čak i odustati od mnogih aktivnosti, da bi se imalo vremena i bilo

na raspolaganju da se mladi otvore Bogu. I to ne samo u njihovu osobnom životu, nego i u programima i apostolskim djelima.

“Tko prati Don Boscov život slijedeći njegove mentalne sklopove i idući putem njegove misli, pronalazi matricu: spasenje u Katoličkoj crkvi, jednoj koja ima sredstva spasenja. On osjeća kako izazov napuštene, siromašne, ugrožene mladeži budi u njemu odgojni žar da se ti mladi uklope u svijet, u Crkvu, pomoću blagosti i ljubavi kao metode; ali sve to iz težnje koja ima izvor u želji za vječnim spasenjem mladog čovjeka.”²⁸

2.4. Sinteza prijedrenog puta

Sažmimo ovdje glavne misli našega razmatranja.

- Naša duhovnost je apostolska duhovnost: izražava se i razvija u pastoralnom radu.

- Apostolat postaje istinsko duhovno iskustvo, a ne trošenje snaga, stres i habanje, ako mu je duša ljubav; on daje pastoralnom radu lakoću, povjerenje i radost.

- Ljubav ostvaruje jedinstvo u našem osobnom životu; uravnotežuje napetosti između akcije i molitve, između zajedničkog života i apostolskog zalaganja, između odgoja i evangelizacije, između profesionalnosti i apostolata.

²⁸ P. STELLA, *Don Bosco nella storia della religiosità cattolica (Don Bosco u povijesti katoličke religioznosti)*, sv. II, Zürich, PAS Verlag, Zürich, 13.

• Sve se zalaganje u našem duhovnom životu sastoji u tome da se ponovno oživi pastoralna ljubav, da se pročisti i ojača: *ama et fac quod vis (ljubi i radi što hoćeš)*.

3. SALEZIJANSKA DUHOVNOST ZA SVA ZVANJA

Ako je istina da kršćanska duhovnost sadrži zajedničke elemente koji vrijede za sva zvanja, isto je tako istina da se ona živi s posebnim razlikama i osobitostima, prema vlastitom životnom staležu: svećenička služba, posvećeni život, vjernici laici, obitelj, mladi, stari... svi imaju svoj tipičan način življenja duhovnog iskustva. Isto vrijedi i za salezijsku duhovnost.

3.1. Zajednička duhovnost za sve grane Salezijske obitelji

Postoje zajednički elementi svih grana Salezijske obitelji; svi se nadahnjuju Don Boscom koji je utemeljitelj Salezijanaca, Kćeri Marije Pomoćnice s Majkom Mazzarello, Salezijanaca suradnika i Udruženja Marije Pomoćnice. Ostale grane pozivaju se na svoje utemeljitelje. Ti su elementi jasno izraženi u “*Karizmatskoj iskaznici Salezijske obitelji*”, a treba ih poznavati i produbljavati, jer oni su temelj naše duhovnosti zajedništva i našeg odgoja za zajedništvo.

Karakteristične crte koje priznaju sve grane Salezijske obitelji nalaze se osobito u trećem

dijelu “*Iskaznice*”. Tiču se našeg života u trojstvenom odnosu, priziv na Don Bosca, zajedništvo u poslanju, duhovnost svakidašnjice, kontemplacija u akciji po Don Boscovu primjeru, dinamična apostolska ljubav, milost jedinstva, osobita ljubav za mlade i siromašne slojeve, ljubaznost, optimizam i radost, rad i umjerenost, poduzetnost i poučljivost, duh molitve, pouzdanje u Mariju Pomoćnicu.

Ne zaboravimo da je preventivni sustav izraz i konkretno utjelovljenje ove zajedničke duhovnosti. On nas ponovno spaja s dušom, sa stavovima i s evanđeoskim Don Boscovim izborima. “Genijalnost” njegova duha povezana je s aktualizacijom preventivnog sustava. To je uspješan sustav koji služi kao model i nadahnuće svima koji danas odgojno djeluju na raznim kontinentima, u višekulturalnim i višereligijskim sredinama. To je model koji traži od svih trajno promišljanje kako bi se sve više omogućilo da mladi imaju središnje mjesto kao naslovnici i protagonisti salezijanskog poslanja.

3.2. Duhovnost svojstvena svakoj grani Salezijanske obitelji

S druge strane, svaka grana Salezijanske obitelji ima duhovne elemente svojstvene samo njoj. Zakonito, po svom početku i razvoju, različite grane imaju svoju karakterističnu povijest i zajedničke vidove duhovnosti što su ih posebno istakli, ili neke druge elemente koji su svojstveni samo njima. Ti elementi čine specifičnu razliku svake pojedine grane; treba ih poznavati, jer predstavljaju bogatstvo za cijelu Obitelj.

Različitost je dar Duha Svetoga koji ne voli jednoličnost ni jednoobraznost. Međutim, razlike i specifičnosti ne smiju postati izlika za podjele ili suprotstavljanje: naprotiv, one moraju obogatiti sve u težnji prema jedinstvu i zajedništvu koje se prihvaća kao dar i zadaća koju treba ostvariti. Ti vlastiti elementi postoje i označeni osobito u Pravilima života, ali i u tradicijama različitih grana.

3.3. Salezijanska mladenačka duhovnost

S vremenom se razvila i salezijanska mladenačka duhovnost. Osim triju životopisa mladih: Mihovila Magonea, Dominika Savija i Franje Besucca, što ih je napisao Don Bosco, mislimo na stranice što ih Don Bosco upućuje mladima putem molitvenika *Il Giovane provveduto (Opskrbljeni mladić)*, zatim “Družbice” koje je sâm Don Bosco želio kako bi preko njih pomogao mladima da budu duhovni protagonisti i apostoli mladih.

Bilo bi zanimljivo poznavati razvoj salezijanske mladenačke duhovnosti u našoj povijesti i tradiciji sve do danas, kad je vjerodostojno definirana i proširena među mlade putem Salezijanskog omladinskog pokreta. Duhovnost je temelj Salezijanskog omladinskog pokreta, koji se razvija revnošću samih mladih, i koji traži doprinos animiranju od različitih grana Salezijanske obitelji. Salezijanski omladinski pokret je doista mogućnost, dar i zadaća za sve grane naše Obitelji.

Salezijanska mladenačka duhovnost je duhovnost prilagođena mladima; živi se s mladima i za mlade, osmišljena je i ostvarena unutar vlastitog

iskustva mladog čovjeka. Ona nastoji stvoriti sliku mladog kršćanina koja se danas može ponuditi onome koji je uronjen u naše doba i živi aktualno stanje današnje mladeži. Obraća se svima mladima jer je stvorena po mjeri “najsiriromašnjih” ali je istodobno sposobna označiti ciljeve onima koji žele više napredovati. Ona želi pomoći mladom čovjeku da on sâm stvara prijedloge svojim vršnjacima i sredini u kojoj živi.

Duhovnost svakidašnjeg života kao mjesto susreta s Bogom

Salezijanska mladenačka duhovnost smatra svakodnevni život mjestom susreta s Bogom. U temelju toga pozitivnog promišljanja svakidašnjice i života nalazi se vjera i shvaćanje utjelovljenja. Ta duhovnost se vodi otajstvom Boga koji svojim utjelovljenjem, smrću i uskrsnućem potvrđuje svoju prisutnost u cijeloj ljudskoj stvarnosti kao prisutnost koja spašava.

Svakodnevnica mladog čovjeka sastoji se od obveza, društvenosti, igre, napetosti zbog vlastitog odrastanja, obiteljskog života, razvoja vlastitih sposobnosti, perspektiva za budućnost, traženja pomoći, težnja i želja. Riječ je upravo o toj stvarnosti koja se treba prihvatiti, produbiti i živjeti u Božjem svjetlu. Prema Don Boscovu mišljenju, da bi se postalo svet, dovoljno je dobro činiti ono što treba činiti. On drži da je vjernost svojim svakodnevnim zadaćama mjerilo za provjeru vrline i znak duhovne zrelosti.

Da bi svakodnevni život mogao biti življen kao duhovnost, neophodna je milost jedinstva koja

pomaže da se usklade različite dimenzije života oko srca nastanjena Duhom Svetim. Milost omogućuje obraćenje i pročišćenje; snagom sakramenta pomirenja, milost omogućuje mladom čovjeku da srce sačuva slobodno, otvoreno Bogu i odano braći.

Među *stavovima* i *iskustvima* koje svakodnevno treba živjeti duboko u Duhu, mogu se navesti: život u obitelji, ljubav prema svom poslu ili studiju, kulturni rast i školsko iskustvo, potreba da se stječu “jaka iskustva” u “redovitom ritmu života”, pozitivan i promišljen pogled na vrijeme u kojem živi, odgovorno prihvaćanje svojeg života i puta svojega duhovnog razvoja u svakodnevnom zalaganju; sposobnost usmjeravanja svoga života prema projektu u perspektivi zvanja.

Uskrsna duhovnost radosti i optimizma

Temeljna istina kršćanske vjere jest da je Gospodin uistinu uskrsnuo! Konačni život s Bogom je, dakle, naš zadnji cilj. I to je naš cilj već odsada, jer je postao stvarnost u tijelu Isusa Krista. Salezijanska mladenačka duhovnost je uskrsna i prožeta je tim eshatološkim značenjem.

Najdublja težnja ukorijenjena u srcu mladog čovjeka je želja i potraga za srećom. Radost je najuzvišeniji izraz sreće i, zajedno sa slavljem i nadom, bitna osobina salezijanske duhovnosti. Kršćanska vjera je navještaj potpune sreće, obećanje i potvrda “života vječnoga”. Međutim sve to nije naše postignuće, nego dar koji nam pokazuje da je Bog izvor prave radosti i nade. Ne isključujući njezinu pedagošku vrijednost, radost ima prije svega teološ-

ku vrijednost: Don Bosco u njoj vidi neophodan izraz milosnog života.

Don Bosco je razumio i pomogao svojim mladima da shvate kako rad i radost idu zajedno, kako su svetost i veselje nerazdvojni binom. Don Bosco je svetac veselja koje treba živjeti. Njegovi mladi su dobro naučili ovu životnu lekciju tako da izjavljuju, na tipično oratorijanski način “da se svetost sastoji u tome da se uvijek živi u radosti”. Salezijanska mladenačka duhovnost predlaže vrlo jednostavan, radostan i vedar put svetosti.

Radost kao duhovni čimbenik, izvor zalaganja i njegova posljedica, traži da se kod mladih razvijaju neki *stavovi i iskustva*: intenzivno ozračje sudjelovanja, iskreni prijateljski i bratski odnosi, iskustvo radosne srdačnosti prema osobama, slavlja mladih u kojima se mogu slobodno izraziti, susreti među skupinama, divljenje i osjećaj za radosti koje je Stvoritelj stavio na naš put – priroda, tišina, aktivnosti ostvarene zajedno, radost koja zahtijeva žrtvu i solidarnost, milost da se može živjeti trpljenje pod znakom utjehe i Kristova križa.

Duhovnost prijateljstva i osobnog odnosa s Gospodinom Isusom

Salezijanska mladenačka duhovnost želi dovesti mladog čovjeka do susreta s Isusom Kristom i omogućiti mu odnos prijateljstva i povjerenje u njega, stvarajući životnu vezu i vjeran pristanak. Mnogi mladi gaje iskrenu želju za poznavanjem Isusa i pokušavaju odgovoriti na pitanja o smislu

svoga života, pitanja na koja ipak samo Bog može dati pravi odgovor.

Prijatelj, Učitelj i Spasitelj izrazi su koji opisuju središnje mjesto Isusove osobe u duhovnom životu mladih. Valja podsjetiti da je Don Bosco prikazao Isusa kao prijatelja mladih: “Mladi su Isusovi ljubimci”, govorio je. Isus je učitelj života i mudrosti, uzor svakom kršćaninu, otkupitelj koji daje sav svoj život u ljubavi sve do smrti za spas ljudi, Isus je prisutan u malenima i siromašnima.

Put suobličavanja Kristu zahtijeva razvijanje određenih *stavova i iskustava*: sudjelovanje u vjeri zajednice koja živi od spomena i prisutnosti Gospodinove i to slavi u sakramentima kršćanske inicijacije; pedagogiju svetosti što ju je pokazao Don Bosco, u pomirenju s Bogom i s braćom po sakramentu pokore; prakticiranje osobne i zajedničke molitve kao posebne prigode za rast u ljubavi i u osobnom odnosu s Isusom Kristom; sustavno produbljivanje vjere, osvjetljene čitanjem i razmatranjem Božje riječi.

Duhovnost crkvenog zajedništva

Iskustvo i prikladna mudrost Crkve jedna su od točaka raspoznavanja kršćanske duhovnosti. Crkva je duhovno zajedništvo i zajednica koja je vidljiva po gestama i stvarnim težnjama zajedništvu. To je služba za ljude od kojih se ne odvaja kao neka “sekta” koja smatra dobrim samo ona djela koja nose znak vlastite pripadnosti; ona je mjesto koje je Krist izabrao i darovao kako bi ga se moglo susresti. On je povjerio Crkvi riječ, krštenje, svoje tijelo i

krv, milost opraštanja grijeha i druge sakramente, iskustvo zajedništva i snagu Duha, koji pokreću na ljubav prema braći. Don Boscova obitelj ima kao kućno blago bogatu baštinu sinovske vjernosti Petrovu nasljedniku, te zajedništvo i suradnju s mjesnom Crkvom.

Baš zato što je crkvena, salezijanska mladenačka duhovnost je *marijanska duhovnost*. Mariju je pozvao Bog Otac da, milošću Duha, bude majka Riječi koju će potom darovati svijetu. Crkva u Mariji vidi primjer vjere; Don Bosco je tako činio, a tako smo pozvani činiti i mi u zajedništvu s Crkvom. Mariju promatramo kao Majku Božju i našu Majku; kao Bezgrješnu, punu milosti, potpuno na raspolaganju Bogu, i kao uzor svetosti života u potpunom i dosljednom predanju; kao Pomoćnicu, pomoć kršćana u velikoj bitci vjere i izgradnji kraljevstva Božjega. Ona štiti i vodi Crkvu. Stoga je Don Bosco smatra "Gospom teških vremena", podrškom i osloncem vjere i Crkve. U Mariji Pomoćnici imamo uzor i vodstvo za naše odgojno i apostolsko djelovanje.

Stavovi i iskustva koje treba stvoriti jesu dakle sljedeći: konkretan ambijent salezijanske kuće kao mjesta gdje se doživljava slika Crkve, svježeg, simpatičnog, aktivnog, sposobnog odgovoriti očekivanjima mladih; skupine i nadasve odgojna zajednica, koja ujedinjuje mlade i odgojitelje u obiteljskom ozračju oko cjelovitog odgojnog projekta; suradnja s mjesnom Crkvom, gdje se povezuju svi naponi vjernosti kršćana u vidljivo zajedništvo i prihvaćeno služenje na konkretnom području; poštovanje i vjernost prema općoj Crkvi, viđeni i življeni kao odnos ljubavi prema papi; ljubav, poštivanje, čašćenje i naslje-

dovanje Marije Bezgrješne i Pomoćnice; poznavanje svetih i značajnih osoba s područja kršćanske misli i kršćanskih ostvarenja na različitim područjima.

Duhovnost odgovornog služenja

Život prihvaćen kao susret s Bogom, put suobličavanja s Kristom, Crkva shvaćena kao zajedništvo i služenje, gdje svatko ima mjestu i gdje su sposobnosti svakoga potrebne, pokazuju rast i dozrijevanje uvjerenja da se život ostvaruje kao služenje u zvanju. Don Bosco je tražio od svojih mladih da postanu “dobri kršćani i poštteni građani”.

Don Bosco, kao mladi apostol, shvatio je i živio svoj život kao zvanje, počevši od sna u devetoj godini. On velikodušna srca odgovara na poziv: ići među mlade da bi ih spasio. Don Bosco je pozivao svoje mlade na “praktičnu vježbu ljubavi prema bližnjemu”. Salezijanska mladenačka duhovnost je apostolska duhovnost, jer polazi od uvjerenja da smo pozvani na suradnju s Bogom u njegovu poslanju, odgovarajući na nj s predanjem, vjernošću, povjerenjem i potpunom raspoloživošću. Mladima su dakle predložena apostolska zvanja i zvanja posebnog posvećenja.

Odgovorno služenje sadrži određene *stavove i iskustva* koja treba promicati: otvoriti se stvarnosti i ljudskom susretu; promicati dostojanstvo osobe i njezina prava u svim sredinama; živjeti velikodušno u svojoj obitelji i pripremiti se za osnivanje vlastite obitelji na temelju međusobnog darivanja; poticati solidarnost osobito prema najsiromašnijima; raditi svoj posao časno i stručno; promicati pravdu, mir i

zajedničko dobro u politici; poštivati stvorenja; promicati kulturu; otkriti Božji plan u svom vlastitom životu; postupno dozrijevati i biti vjerodostojan u opredjeljenju, kao služenje Crkvi i ljudima; svjedočiti svoju vjeru i živjeti je na konkretnom području, kao odgojno, pastoralno i kulturno animiranje, volonterstvo i misionarsko zalaganje; poznavati zvanja i biti otvoreni za ona s posebnim posvećenjem.

3.4. Salezijanska laička i obiteljska duhovnost

Grane Salezijanske obitelji uključuju mnoge laike u svoje poslanje. Svjesni smo da ne može biti potpunog uključivanja bez dijeljena istoga duha. Prenositi salezijansku duhovnost laicima suodgovornima s nama u odgojno-pastoralnom djelovanju, postaje glavna zadaća. Salezijanci su, zajedno s drugim granama Salezijanske obitelji, učinili velik posao formuliranja *salezijanske laičke duhovnosti* na 24. općem saboru Družbe.²⁹ Laičke grane Salezijanske obitelji, osobito Salezijanci suradnici, Bivši učenici i učenice, čine zasigurno izvor nadahnuća za ovu duhovnost.

Postajući sve više svjesni da bez obiteljskog pastorala ne može biti pastorala mladih, pitamo se koji tip *salezijanske obiteljske duhovnosti* razviti i predložiti. Ima obiteljskih iskustava koja se nadahnjuju Don Boscom. Tu smo tek na početku, ali to je put koji nam pomaže da razvijemo svoje poslanje u

²⁹ CG24, *Salesiani e laici: comunione e condivisione nello spirito e nella missione di Don Bosco*, (Salezijanci i laici, zajedništvo i dijeljenje u Don Boscovu duhu i poslanju), Rim, 1996, br. 89-100.

korist siromašnih slojeva, a ne samo mladih. Potrebno je promicati obiteljski pastoral i stoga dijeliti duhovna iskustva s obiteljima, parovima i mladima pripremajući ih na osnivanje obitelji.

4. ZADAĆE ZA SALEZIJANSKU OBITELJ

4.1. Zadaća nam je upoznati ono što je bilo **Don Boscovo duhovno iskustvo**, njegov duhovni profil, kako bismo otkrili “Don Bosca mistika”; tako ćemo ga moći nasljedovati, živeći duhovno iskustvo s karizmatiskim identitetom. Bez usvajanja duhovnoga iskustva što ga je Don Bosco živio, ne ćemo moći biti svjesni svoga salezijanskog duhovnog identiteta; samo tako ćemo biti učenici i apostoli Gospodina Isusa, imajući Don Bosca za uzor i učitelja duhovnoga života. Salezijanska duhovnost, promišljena i obogaćena duhovnim iskustvom pokoncijske Crkve i suvremenom duhovnom teologijom, nudi nam duhovni put koji vodi k svetosti. Prepoznavamo da je salezijanska duhovnost istinska i cjelovita duhovnost: ona ima svoje korijene u povijesti kršćanske duhovnosti, osobito svetoga Franje Saleškoga, i ima svoj izvor u osobitosti i izvornosti Don Boscova iskustva, obogaćena je crkvenim iskustvom i došla je do svoga današnjeg poimanja i zrele sinteze.

4.2. Živimo srž i sintezu salezijanske duhovnosti, a to je **pastoralna ljubav**. Don Bosco ju je živio kao traženje “slave Božje i spasenja duša” i za njega je postala molitvom i životnim programom kroz *Da mihi animas, cetera tolle*. Ljubav je to koja osjeća

potrebu da se hrani molitvom i temelji se na njoj, gledajući Kristovo srce, nasljeđujući Dobroga pastira, razmatrajući Sveto pismo, živeći euharistiju, dajući prostora osobnoj molitvi i usvajajući mentalitet služenja mladima. Ljubav je to koja se prevodi i postaje vidljivom po konkretnom očitovanju blizine, suosjećanja, rada i predanja. Usvajamo preventivni sustav kao duhovno iskustvo a ne samo kao ponudu evangelizacije i pedagoške metodologije; on nalazi svoj izvor u Božjoj ljubavi koja “pretječe svako stvorenje svojom providnošću, prati ga svojom prisutnošću i spašava ga dajući život”³⁰; on nas čini sposobnima da prihvaćamo Boga u mladima i poziva nas da mu služimo u njima, poštujući njihovo dostojanstvo, obnavljajući povjerenje u njihovu snagu dobra i odgajajući ih za puninu života.

4.3. Salezijansku duhovnost, u skladu s različitim pozivima, komuniciramo osobito mladima, laicima koji su uključeni u Don Boscovo poslanje i obiteljima. Salezijanska duhovnost se živi na temelju zvanja koje je svatko primio od Boga. Prepoznavemo zajedničke duhovne crte različitih grupa Salezijanske obitelji, navedenih u “Karizmatskoj iskaznici”; upoznajemo svjedoke salezijanske svetosti; zazivamo zagovor naših blaženika, časnih slugu Božjih i molimo za njihovo proglašenje svetima. Mladima koje pratimo nudimo salezijansku omladinsku duhovnost. Revnim laicima koji s nama dijele Don Boscovo poslanje predložimo salezijansku duhovnost. Dajući dužnu pozornost obiteljskom pastoralu, govorimo obiteljima o duhovnosti koja je prikladna njihovom stanju. Konačno, pozivajmo mlade, laike i

obitelji naših odgojno-pastoralnih zajednica ili naših skupina i udruženja koji pripadaju drugim vjerama, ili one koji se prema Bogu odnose ravnodušno da iskuse neka duhovna iskustva; i njima je moguće imati neka duhovna iskustva kao mjesto unutarnjeg doživljaja, šutnje, dijaloga s vlastitom savješću i otvorenosti prema nadnaravnom.

4.4. Čitajmo neke Don Boscove tekstove, koje možemo smatrati izvorima salezijanske duhovnosti. Osobito vas pozivam na ponovno čitanje i aktualiziranje “sna o deset dijamanata”; on nam nudi duhovno lice svakoga od nas koji se nadahnjujemo na Don Boscu. Osim toga upućujem vas na zbirku Don Boscovih duhovnih spisa, u kojima se on pokazuje kao istinski učitelj duhovnoga života.³⁰ Tako ćemo se moći okoristiti manje poznatim stranicama, a one nam govore tako neposredno o življenom salezijanskom duhovnom iskustvu.

³⁰ San Giovanni BOSCO. *Insegnamenti di vita spirituale*. Un'antologia (*Pouke o duhovnom životu*. Antologija). Izd. A. GIRAUDO, LAS, Rim, 2013.

5. ZAKLJUČAK

Ovaj put ne zaključujem komentar pobudnice nekom bajkom, nego svjedočanstvom i porukom koju nam je ostavio don Pasquale Liberatore, dugogodišnji postulador za proglašenje svetima a i sâm svetac, u jednoj svojoj poemi nazvanoj “Sveci”.

Riječ je o malom i osobnom “vjerovanju”, koje zahvaća sve ono što je salezijanska duhovnost, koju se može vidjeti ostvarenu u svojoj autentičnosti i vrijednosti u najbogatijim i najraznovrsnijim plodovima svetosti Salezijanske obitelji, počevši od našeg voljenog utemeljitelja i oca Don Bosca. Našli smo ovu poemu u njegovu uredu na dan njegova uskrsa. U njemu on slavi svece i koristi se nizom slika, u kojima sa zadovoljstvom otkrivamo ljepotu. Čitajući tu malu poemu možemo gotovo rukom dotaknuti istančani fini ljudski i duhovni senzibilitet naših svetaca i osjetiti njihovu čežnju za puninom života, ljubavi i sreće u Bogu. Primjećujemo njihovu unutarju snagu i njihovo duhovno iskustvo, koje smo i sami pozvani živjeti i znati ga oduševljeno i uvjerljivo ponuditi drugima, osobito mladima.

Moje prvo pismo kao vrhovnog poglavara bilo je naslovljeno “Salezijanci, budite sveti!”, pismo koje sam držao programskim za svoju službu. Drago mi je da je moje posljednje pismo kao Don Boscova nasljednika žarki poziv da utažimo svoju žeđ na njegovoj duhovnosti. U njoj se nalazi sve ono što bih htio živjeti i predložiti svima vama, dragi članovi Salezijanske obitelji i mladi.

SVECI

*Oni će biti poput zvijezda na nebu:
blistat će kao sjajan nebeski svod!*

Vidljivi na tisuće

poput zvijezda golim okom,
ali neusporedivo brojniji
na teleskopu, koji zahvaća i one bez aureole.

Vulkani užareni

gotovo kao otvori
prema otajstvu trojstvenog plama.

Uzbudljivi romani

što ih napisa Duh Sveti
u kojima je iznenađenje pravilo.

Životi najraznovrsnijih književnih rodova

ali uvijek zadivljujući
dramskim stilom s okusom bajke.

Klasici sintakse blaženstava

uvijek uvjerljivi
zahvaljujući svom radosnom življenju.

Kozmonauti prostora

kojima se duguju najsmionija otkrića,
moguća samo onima koji se znaju otrgnuti
od zemlje.

Velikani tako drukčiji od nas

kao što je genij uvijek drukčiji,
a ipak sugrađani od istoga našeg materijala.

Podložni pogrješkama i neuspjesima

ali uvijek izvanredni ljudi:
nisu manji ako kažemo da ih osjećamo
kao suputnike.

Znakovi apsolutne Božje besplatnosti
koja obogaćuje i uzdiže
po nedokučivom naumu njegove slobode.

Stanuju u nepomućenu miru
iznad svakojakih ljudskih sukoba,
a ipak uvijek nezadovoljni
jer ne prestaju težiti za višim.

U orbiti oko bitnoga
oni, proroci apsolutnoga.

Veliki umjetnici
u kovnici Lijepoga
pred kojim pada u zanos ljudsko srce.

Uspjeli muževi i žene
svjedoci tajnoga sklada
između naravi i milosti.

Božji zaludnici
do te mjere zaljubljeni
da stvaraju zbunjujući rječnik.

Najudaljeniji, po instinktu, od svake vrste grijeha
a najbliži, uvijek,
svakoj vrsti okrivljenika.

**Pozornice na kojima božansko daje
priredbu**
i sami ponizni gledatelji,
zahvaljujući nesmiljenoj spoznaji
vlastitog ništavila.

Protagonisti trajnoga skrivanja
a ipak neizbježno blistavi
poput grada smještena na gori.

Nositelji vječnih poruka
koje nadilaze vrijeme,
napredak, kulture i rase.

Vatrene riječi

koje izgovara Gospodin da nas probudi iz naše
učmalosti,
udarci šibom božanskoga učitelja po klupi,
da probudi nas, rastresene učenike.

Živuća čudesa

kojima nisu potrebni stručnjaci
da bi se prihvatila izuzetnost evanđelja
življenog bez uljepšavanja.

Herojski otrgnuti od ljudskoga

oni, najizvrsniji specijalisti
ljudskih mnogovrsnosti.

Istinski učitelji psihologije

koji putem ljubavi
ulaze u najskrovitije nabore ljudskoga srca.

U stanju su dotaknuti naše najdublje korijene
i dotičući davne strune sjećanja
ulijevati čežnju budućega.

Poput zvijezda nebeskih:

tako međusobno različitih,
a u konačnici, upaljene istim plamom.

Don Pascual Chávez V., SDB
vrhovni poglavar

SADRŽAJ

POBUDNICA 2014.	5
1. ELEMENTI DON BOSCOVE DUHOVNOSTI	9
1.1. Polazište: slava Božja i spasenje duša.....	10
1.2. Duboki korijen: sjedinjenje s Bogom	13
1.3. Sredstva: nevidljive vrijednosti pretvorene u vidljiva djela	16
1.4. Dostignuće: svetost	20
2. BIT I SREDIŠTE SALEZIJANSKE DUHOVNOSTI: PASTORALNA LJUBAV	23
2.1. Ljubav	24
2.2. Pastoralna ljubav	27
2.3. Salezijanska pastoralna ljubav	29
2.4. Sinteza prijednog puta	34
3. 3. SALEZIJANSKA DUHOVNOST ZA SVA ZVANJA	35
3.1. Zajednička duhovnost za sve grane Salezijanske obitelji	35
3.2. Duhovnost svojstvena svakoj grani Salezijanske obitelji	36
3.3. Salezijanska mladenačka duhovnost	37
<i>Duhovnost svakidašnjeg života</i> <i>kao mjesto susreta s Bogom</i>	38
<i>Uskrsna duhovnost radosti</i> <i>i optimizma</i>	39
<i>Duhovnost prijateljstva i osobnog</i> <i>odnosa s Gospodinom Isusom</i>	40
<i>Duhovnost crkvenog zajedništva</i>	41
<i>Duhovnost odgovornog služenja</i>	42
3.4. Salezijanska laička i obiteljska duhovnost	43
4. ZADAĆE ZA SALEZIJANSKU OBITELJ	45
5. ZAKLJUČAK	48
6. SVECI	49